

مصحف
پنجشنبہ

رشتجات آقا علیہ السلام مصنف

موازیہ صلیب علیہ السلام
بصائر القرآن | بیداری اسلام
وغیرہ

مطبعہ سلطانی فاتح آرٹ لیتھو اینڈ پریسنگ پریس، اراکیم رحمت اللہ روڈ، بمبئی نمبر ۳

برچیدہ از کتابخانہ دیجیتال ہندوستان

<http://dli.iiit.ac.in/>

“سهو و اشتباهه”

صفحه	سطر	تصحیح
۹	۱	آنان
۹	۳	که
۱۳	۱	بنندگان
۱۳	۳	خسبیم و
۵۱	۴	بروم
۷۳	۴	؟
۷۴	۱	دمید است
۱۷	۶	دریاب
۷۷	۲	سرگشته

۲

۸

ایده مصحف

فہرست

امتیاز

مقدمہ و احوال مصنف (از آقا محمد مجتہد الاسلام) بمبئی

عکس آقائے نکہت

آئینہ مصوف

حسن جاوید

رموز عشق

انتساب

آئینہ مصحف

بکری

صاحب سیرۃ انتساب کرده می شود که زندگانش ازین لیدال زندگی مطابقت دارد
ایدال زندگی

زندگی مصلون از دست اجل	زندگی سرمایہ علم و عمل
زندگی چون ماه نو عشرت فرا	زندگی چون مهر روشن پر ضیا
زندگی چون روح پرور گلزار	زندگی چون حسن زمین بهار
زندگی چون ساقی سرگرم تاز	زندگی چون بے گله جان نواز
زندگی چون سلسیل اندر حیاں	زندگی رنگ لُخ سبزہ رخاں
باہمہ و بے ہمہ بیگجانگان	زندگی چون سبزہ و آب بواں
زندگی بے خطرہ دار و درن	زندگی آزاده چون مرغ چین

زندگی بلائے کھزارِ حباں
زندگی با ذوقِ حشیش پرگداز
زندگی بے دوزخِ شعله آفتاب
زندگی با شوقِ عشقش سوز و ساز
زندگی یک عالمے بے برزیکیت
زندگی چنگے ترانه ریزیکیت
زندگی سرمایہ صد زہم ناز
زندگی با نعمتِ ہائے پرشیاز
زندگی لطفے کہ پائش مباد
زندگی درے کہ درہائش مباد

سکنت

۳۱ راہِ دما بر ۱۹۴۰ء

ویباچہ

از جامع منقول و معقول آقا سید سید شهاب مجتہد الامام
علامہ شیخ محمد حسین نجفی مدظلہ العالی

مقیم بیروت

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

منقولہ کہ از رشحات آقا سید نکست فاضل محترم
سید الشہ تعالیٰ بقوان اینہ اصحفت مشاہدہ گردید
تیکو کلایم موزہ دنی دست کہ روحیات پاکیزہ ایشان بر
بخوانند نشان می دهد معلوم است در اثر قرآن است
بوسیله توجہ و قرأت و عمی آن مسلمانان قوی و
با اقتدار می گردند۔

پیغمبر اکرم صلی اللہ علیہ وسلم بعد ازین

فرمود. اگر زندگانی نیک بختان و مرگ شهیدان
و نجاتِ روز رستاخیز و آسایشِ روزِ سختی و
هدایت از گمراهی را نخواهستد باشید، پس
قرآن را تدبیر کنید، چه این کلامِ رحمن و
نگاهبان از شیطان و وسیله برتری
در میزان اعمال است امید دارم. مسلمانان کامیاب
در ترقیاتِ دوزش اگر روند و قرآن را نصب العین
نمایند. انشاء الله تعالی

احوال مصنف

آقائے عبد السمیع خان نکمت شاہجہاں پوری فرزند آقا مستطاب
مولانا محمد عبدالقادر خاں نور اللہ مرقدہ می باشد۔ جدِ اعلیٰ ایشان
چار صد سال قبل از اطرافِ کابل بسیتِ نواب بہادر خاں فرزندِ نواب
دریا خاں کہ سپہ سالارِ افواجِ شاہجہانی می بود بہ ہندوستان منتقل گردید۔
ہمہ نامدارانِ این خانوادہ بلحاظِ زہد و تقویٰ و بہالت و شجاعت شہرت
بے پایاں داشتند۔ و بسیاری از ایشان در زمانِ دولتِ مغلیہ
بعہد ہائے مجلسِ القدرِ خانزادہ و در اندرِ الحال نیز اعزہ و اقربائے مصنف
بمنصبِ اہلے دولتی مامور و در جامعہ بلحاظِ مرتبہ و فضل بیک امتیازِ خصوصی دانند
آقائے نکمت در زبانِ عربی و فارسی و انگلیسی ہمارتِ شایاں دارد
و صاحبِ تصانیفِ مشہورہ است خصوصاً در ادبیاتِ فارسی و کلیتاً نسبت
بہ ادبیاتِ شرقِ نحیلے شائے می باشد طبعیاً معاشرتِ با ایرانیان بہ اہل است
تخصیلاتِ ایشان ازین قرار است در دس نظامیہ و حدیث و تفسیر و فہستہ

بودید و در امتحانات دسوسه یونیورسیتیها مانند بی. اے "وآخر ان یسپین"
 به بهترین صورت کامیاب گردیدید. و الحال استاورانها مائے شرقی و
 تاریخ اسلام در انجمن اسلام بیانی می باشد و با کمال کوشش و جدیت
 نونیا الان ملت را در تعلیمات اسلامی تربیت می نماید از تصنیفات ایشان
 موازیه و صلیب و بلال است که یکی از بهترین مؤلفات ایشان است
 و بنا سبت افادش در زبان بھراتی هم ترجمه گردید است.
 بصائر القرآن تفسیر مصحف مبارک است، به طرز نو.
 سیدنا حسین ابن علی که بنده ملاحظه کرد و دام از هر جهت قابل تقدیر و
 توصیت است همچنین کتابائے دیگر مثل تربیت ادراک و ناپیون و تهر
 و دیوان فارسی و اردو زیر تدوین است و انشاء اللہ در دو جلد چاپ می شود.
 آئینہ مصحف با عقائد بنده اولین کوشش است که در باب موعود و
 سعادت قرآن مبارک این طور نوشته شده است، با شخصی جسٹ ابل
 سستی حسین جاوید از مصحف مبارک علاقہ می دارد و حصہ ثانی تھی جو
 موعود تفسیر اور دیگر حوالہ و اوضاع زندگی بکشتی کند.

مثناسفانه مردمان هندوستان مثل گزشتگان آمال نسبت
 به زبان فارسی رغبت نه دارند لازم است که ازین زبان که خزنیۀ داری علوم و
 فنون اسلام است صرف نظر کرده نشود۔ هندوستان و ایران را که از قدیم
 به علایق ادبی و سیاسی و دینی مربوط بوده حالاً نیز تجدید رشتۀ ملی مناسب
 است۔ امیدواریم که این دو ملت مشرقی همسایه روابط سابق خود را به ازگرفته
 تجدید نمایند۔

خدمت آقائے حکمت تبریک می گویم که زبان فارسی را بر اے
 ازهار جذبات خویش به زبانها سے دیگر ترجیح داده است۔
 بنا سبب ذوق سلیم خوانندگان محترم چیزے از انتخاب کلام
 فارسی مصنف درج ذیل می شود۔ امید است که از نعمه سرائی آقائے حکمت
 مخطوط و بهره درگردند۔

محمد حسین نجفی

۱۸ محرم الحرام ۱۳۶۱ھ

صبح مشبه در بمبئی

۱۰
عکس آقائے حکمت

راز حیات و مرگ ز چشمت مگر نهفت
هر کوسکون جست به خواب علم به خفت
از حکمت

هر موج بیقرار به ساحل تنیده گفت
بنگر که اضطراب کشاکش وجود ما است

بیتہ عقیقت از کتب حضرت عبدالعزیز

۱۱

۱۳۰۲

گہراکے عقیدت

بہ آستانہ حضور اکرم صلی اللہ علیہ وسلم

(۱)

اے از تو وجودِ زندگانی	اے آنکہ خلاصہ جہانی
اے آنکہ معیوم لاسگانی	اے نورِ زمین و آسمانی
اے نازِ ہر فرشتگان	اے آنکہ روانِ انس و جان
اے مرکزِ فیضِ جاودانی	اے منظرِ جلوہ قرآنی
اے نطقِ تو وحیِ آسمانی	اے قلزمِ رفعتِ معانی
سرگرم بہ جلوہ ہفتانی	اے آنکہ تو عرشِ آسمانی
رحم و کرہم چند ایجابی	اے رافتِ خلق و تہذیبی

اے آس بقا تشنگانی اے چارہ درو بکبانی

از گروش روزگار ایم

نتول گفتن کہ در چہ عالم

بانتج خودی چو دلفگاریم	باسیل غرور سکناریم
از چشم نفاق خوں بباریم	باہم دیگر نہ نکلاریم
از بحر سکون برکتاریم	ہر سخطہ غریق خطراریم
در پیکہ نشہ و خماریم	در صومعہ ہسیاہ کاریم
بہ رنگ دلا بروزگاریم	در کشمکش و خلفتاریم
در بزم و جو و خا آساریم	در تافتہ جہاں غباریم
سہ صحبت کہ در است گزاریم	وین طرفہ کہ ہم نہ ساریم

اے مہرِ جہت الہی:

یہ سہ خبر سنان کجی!

لے آنکہ تو عرش بجز گاہی (۳) بر حلقہ بہت دوگان بگاہی
لے نور تو ماہ تابا ہی ٹیم بظلمت دسیا ہی
در دفتر غم پر غم بچا ہی چوں خار و خیم تر کا ہی
نے شان و غرور غرور جا ہی نے نازش و فخر بیکلا ہی
نے دولت و تاج و تخت جا ہی نے مرکز حزیت پنا ہی
نے غرق محبت آگہی نے محتر زاز غم منا ہی
نے لطف و عام بگاہی نے نغمہ ساز لا آہی
نے عصمت و زغم کن ہی نے ذوق وجود و سوز آہی
نے خون او مردو ہی از شرق بسوئے غرب آہی

لے شام سیاہ ما سحر کن!
چوں مہربان و گر گذر کن!

گلِ نوحاستہ

دیدم گلے نوحاستہ از بزرگِ حسن آ رہتہ
 بوئے مشام می رسد از زلفِ مشکین کسے
 او گل شو دینِ گلِ اغنچہ دینِ شاخِ گل
 او غمہ زنگیں شو و از چنگِ مطربِ حزن
 او ایر گو پر زاشو دینِ تشہ اب ذوقِ او
 و در حیاتم بگزرد در عیشِ نکستہ بخیال
 بوئے مشام می رسد از زلفِ مشکین کسے
 آنخوشم آید جانِ جانِ مستِ مرادِ دواں
 در مجلسِ عیشِ طربِ گرمِ چوں سایہ با
 آشفته و سرگشته ہم دل از جہاں برداشتہ
 لے کاش ہم دستم رسد امانِ زنگین کسے
 پیوستہ توام در حینِ چوینِ موجِ درِ عالمِ بل
 من در فضائے کیفیتِ آن فالغِ زقیدِ دین
 ہر خطہ بالعل لیش سرگرمِ ذوقِ و کا مجو
 در جلوہ گاہش سحر از گردشِ کونِ کون
 لے کاش ہم دستم رسد امانِ زنگین کسے
 مثلِ نگارِ دلتاں بچوں بہارِ گلِ نشاں
 در محفلِ سوزِ دالمِ رقصیم چوں پر دانہ با

یکجا شدہ با ہمدگر در گستاخِ زندگی
 تا بیم در بزمِ جہاں چوں مہر در تابندگی

خطاب نوجوان ملت

چه می نازی به تندی که برده است شیرت
 عروسائی از تو آموزند حال ادب و سحرانی
 سکون دل همی جوئی ز تقلید اروپائی
 بخاطر هم نمی واری ره و رسم سلمانی
 مزاجت متغایب است در خود هم نمی بیند
 دولت برده است یا پارس یا امریک و المانی
 نمی پرسی مگر سبک نمی خوانی مگر متن
 نمی دانی ز روی و جمال الدین افغانی
 زبانت آشنا گشته ز بهما پارت افراسه
 نمی گوئی ز سیف اشتر یا از شیرزوانی
 پر واز آرای گم کرده زه شاهین فطرت
 توصیای جهانی و حریت بر کم یوانی

در حریم صفات

اے کہ از تو غنچه و گلماں عالم خندان
 بادل افسردہ ام باد بہاراں دلچسپ
 اے کہ از فیض تویی جو ہم نشا طریقتی
 تشنہ لب تا کجے میرم ابرو ہاراں دلچسپ
 اے کہ خواہم بادست موج فیض ربی نم
 از لب سحر بگو آں روزگار دلچسپ

با دل آشفته و تکلمت عجب این صر سحر جنگ در مہوائے زلف او این زواران را چہ

بر کابل

در جلوہ گاہ عالم دار و صفا و خوبی از شان ارتقا نش پیداست سر بلندی
 در چشم کس نیاید آن حسن و لر بایش خوش غنچہ باد میہ خوش سیوہ ہار سیدہ
 دار الامان مشرق و ککش فضائے کابل ناژ و جبین مسلم نقش پائے کابل
 جاں می تاند از ماہر کیک اولائے کابل خوش پر سرور و حجت بن سائے کابل
 کابل فدائے تکلمت و کلمت فدائے کابل نقشب وطن از خاطر نتوان نمود ہرگز

نوحہ ملت

وقت آنست کہ دل با برسا ماں گزود مور باید کہ دگر ہچو سلیمان گزود
 و شہ کفر رسیدہ بہ گلوئے سلم حیف ہو سیدہ کلام فرزند گزویاں گزود
 ایکہ بر ملت بیضائے شریعت ناز می عز و شانت نگر خواب پریشاں گزود

وقت آنست که هست همه تن جان گردد	لبکے لافِ تن آسانی در عنائی خویش
باز باید به علی جان تو قراباں گردد	باز با خونِ عمرِ جوش زین در عالم
"مشکلے نیست بعالم کز آساں گردد"	باز سرگرم و غائبش بیدانِ عمل
بنگر کاشش نمرود و گلستان گردد	منگر غلبه نمرود و شوغره بخویش
لازمًا درد تو سر پایہ دریاں گردد	سجدہ پیش آرید گاہ خدا از رصدا

جلوہ امروز

پایے بردار کہ منزل دو گام است امروز	نغم فردا چه خوری حالِ سستی یارب
پنختہ مغز است ہاں کس کی نینام است امروز	بہرہ اندوز مشوار خوش خاشاکِ حباں

در شبِ قصیدہ

دیدم ہمہ تن خود را یک مرکز نورانی	زوشینہ ہی رستم در زیم سخندان
ہر زاویہ محفل سے منظرِ عرفانی	ہر گوشہ مجلس یک معمورہ تابانی

گلچینی و گلرزی از باغ شعور اینجا	یا نطقِ دل آویزی یا گفتہ سبحانی
کیسو نگہ شوقِ لب با موجِ طربِ تو ام	یک جا دل حیرانم درستی مہدانی
حسن آمدہ در خلوت با جذبہ سرگوشی	عشق آمدہ در جلوت با جذبہ جلالانی
وقتے است عروسِ نور در حجلہ آغوشم	گاہے بہ بہارِ نو سرگرم گل افشانی
ہر نکتہ طرب خیر و نہر نغمہ جنوں زبید	ہر زخمہ بہ سازِ دل پیتام غمخو زانی
صد جلوہ بہ شوخی با صد غمخہ پستی با	پہنانی و عریانی، عریانی و پہنانی
این حسنِ نگاہم بود یا عکسِ رخِ ساتی	آئینہ جاں دیدم در حسنِ درخشانی
باساتی اینجا نہ قضیدم وی خواندم	اے آنکہ سخن دانی این نکتہ نمی دانی

در گلستانِ فطرت

گیسوئے پری لہوئے بریا سمنِ عارض	یا سنبلِ شکیبانی بر چہرہٴ حسابانانی
یا کاکلی ہندوئے بر باہِ کُسخے بیجاں	یا خدوئے رخِ روشن با زلفِ پریشانی

یا یک سحر روشن با جلوه گوناگون . یا شام سیه تابی یا حسن شبستانی
یا ابر گلشن یا ماه پیش روشن . یا مردک چشمی با طلعت و نورانی
اینهاست به طبع مایک موج و آویزی . چون نمونه بستانی در صحن گلستانی

بایار سخن گفتن

چشم نکست از کعبه گل دیدی . که در عشق سرحد منزل دیدی

بیدین خار خوش آشیانه چندی . ز خرمن چینی چو صاف دیدی

به نور بصیرت به نور بصارت . که حسنش به اندازه دل دیدی

کجا کاروان رفت و نکست کجایی . ز منزل بر دل حد منزل دیدی

عشق است وجود من عدم را چه کنم . از هست کجا روم که آیم با نیست

باشورش عشق زیتین یعنی چه . خون جگر من پستی صبا نیست

عشقم چه رسد حرم حسنش نکست . یک شورش موج لازما در با نیست

۲۱

.

حسن چاوید

۱
لے خالق نور و مصطفیٰ جان جان
از بابیب غور و بلائے برسان

گلشن عشق از نثرانی بی بی
گلشنی از غور و بلائے برسان

تجربہ و عمل سے حاصل ہونے والی باتیں
ہوتی ہیں اور ان سے حاصل ہونے والی باتیں

تجربہ و عمل سے حاصل ہونے والی باتیں
ہوتی ہیں اور ان سے حاصل ہونے والی باتیں

بهار سخن در آستان
بهار سخن در آستان
بهار سخن در آستان

بهار سخن در آستان
بهار سخن در آستان
بهار سخن در آستان

پسین حسین علی گلستانه از نوید چمن
بهار گلستان گلستان گلستان

گلستان گلستان گلستان گلستان
گلستان گلستان گلستان گلستان

برای استیلا و بیگانگی
برای استیلا و بیگانگی

برای استیلا و بیگانگی
برای استیلا و بیگانگی

در این کتاب از کتابخانه
موزه و کتابخانه
جمهوری اسلامی ایران
توسط مرکز اسناد و کتابخانه ملی
جمهوری اسلامی ایران
نگه داری می شود

تعمیر ایمان کتابی جوئی
بیخاہرہ فغان کتابی جوئی

مزن بیخاہرہات نساں کا بیخاہرہ
اور بق پریشان کتابی جوئی

تو جانم و اینم که خوار آید دست
که ای بیاد و صفا و آرزو آید دست

بجز این وقتا شب نیست ز کس
این دیدنیای چه آرزو آید دست

ترانگی که در رخسار
و اندک در جگر
پایان

از مینوی و مینوی
خبردار
بجایت چو کبریا
مستحق

فرمان فرموده است که هر کس
که در راه خدا کشته شود

هرگز نماند و پادشاهان
که در راه خدا کشته شدند

حاجان تو را بنیاد است
حاجان تو را بنیاد است
حاجان تو را بنیاد است

مختار توفیق است
مختار توفیق است
مختار توفیق است

از تحقیق استنباطی و تالیفی
بلافاصله در دسترس خوانندگان عزیز

صفحات غنی و پراکنده از بهترین
کتاب‌ها و روزنامه‌ها در دسترس

حکومت اسلامی بنیادین
وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی
پیشنهادات و در دست اقدامات
والتعمیرات و ترمیمات

فراوانی و فراوانی
فراوانی و فراوانی
فراوانی و فراوانی

فراوانی و فراوانی
فراوانی و فراوانی
فراوانی و فراوانی

فریاد زین اشک شکرین
صفت بیان ناز و دل نایاب

بجز این نغمه و طوفان بلاست
فریاد زین اشک شکرین

از آنکه در این کتاب
بسیار از لغات و اصطلاحات
مختلفه درج شده است

مصنف حال آنکه در این کتاب
بسیار از لغات و اصطلاحات
مختلفه درج شده است

نویافته‌ها و تالیفات
که جان‌ساز و جان‌پرور
تاریخ‌سازان و فرهنگ‌سازان
که جوهر و جلال و جلال

انسان که با ذوق خودی خندان
با هر دو طایفه است بخودناران

فرانگ بود و پیران
یک جبهه ذوق یک زبان

بیت‌نوروز
از انجمن علمی
بزرگ دبیران و نویسندگان

تفحص در کتابخانه
کتابخانه حقیقت‌جو

در نشان افتاد و بستاند
بیدار و برون باران

چون فتنه و کجای فتنه
بزرگ و جویو هم کجای